

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาและส่งเสริมให้ทุกส่วนของสังคมมาร่วมกันจัดการศึกษาและกำหนดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแห่งชาติไว้เพื่อให้เกิดการปรับปรุงทางการศึกษา ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จกันี้จึงได้เกิดขึ้น โดยทุกฝ่ายยอมรับว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาและแก่นเงื่อนไขของการปฏิรูปการศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 1 - 7) ได้ทำรายงานความเสมอภาคในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อศึกษาสถานภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับนานาชาติพบว่าประสิทธิภาพของภาครัฐในด้านการจัดการศึกษาไม่ตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและยังมีปัญหาเชิงคุณภาพอีกมาก สำหรับยุทธศาสตร์สำคัญของกรมเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยคือ ปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จอย่างที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีการดำเนินงานตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และได้มีความก้าวหน้ามาแล้ว ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในปัจจุบัน คือ ความร่วมมือร่วมใจของคนในชาติที่จะผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บังเกิดผลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชาติและประชาชนโดยเร็วที่สุด จากปัญหาดังกล่าว รัฐจึงได้พยายามแก้ไขโดยการปฏิรูปการศึกษาไทยจึงต้องปฏิรูปทั้งระบบสอดแทรกการศึกษาดิจิทัลหรือการศึกษาดิจิทัล ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่คาดหวังว่า การศึกษาไทยจะนำไปสู่ความจอกงามของบุคคลและสังคม ให้มีความเสมอภาคแก่เด็กและเยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาตนเองทั้งเพื่ออนาคตของตนเองและของชาติ (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา, 2542 : 18)

กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีฐานะเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนสังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ งานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ มีกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบสำหรับให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสรับการศึกษาและการพัฒนา

ตามสภาพความพร้อมได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สำนักรับบริหารงานการศึกษาของนอกโรงเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต
และความเจริญอยู่ที่ดีขึ้น โดยให้บริการทางการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การศึกษาสาย
สามัญ การศึกษาสายอาชีพ และการศึกษาคามอัยาศัย ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ตามความดีของการ
และความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของตนเองสาระที่สำคัญของการดำเนินงานการศึกษา
นอกโรงเรียน เพื่อเผยแพร่และเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้สนใจศึกษา ค้นคว้า เกี่ยวกับงานการศึกษา
นอกโรงเรียนเพื่อประโยชน์กว้างขวางอย่างต่อเนื่อง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546 ก : 1)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้ยึดแนวคิดที่สำคัญ คือ การศึกษาริยเรียนรู้ของมนุษย์
สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิตในทุกสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากมีการจัดระบบการบริหาร
จัดการให้สถานทีเหล่านั้นมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เป็นสถานที่เหมาะสม และอยู่ใกล้ผู้เรียน
มากที่สุด มีการบริหารจัดการเรียนการสอนทุกประเภทตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัด
กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการพบกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีบุคลากรที่ทำหน้าที่
อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องให้
กับประชาชนได้ตลอดเวลา ซึ่งสถานที่ใดที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น เรียกว่า ศูนย์การเรียนชุมชน
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546 : 2)

การส่งเสริมการดำเนินงานในเรื่องศูนย์การเรียนชุมชน จะมีหลักการ การบริการกิจกรรม
การศึกษานอกโรงเรียน จะจัดอย่างเป็นระบบอยู่ในชุมชน โดยการจัดให้มีศูนย์การเรียนชุมชน เป็น
ศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่
เสริมสร้าง โอกาสในการเรียนรู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิชาการ ตลอดจนงานภูมิปัญญา
ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ
ของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมใน
ปัจจุบันและก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนา
แบบพึ่งตนเอง โดยหลักการแล้วศูนย์การเรียนชุมชนยึดหลักการ ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัด
การศึกษาของชุมชน ดังนั้นการส่งเสริมการดำเนินงานในเรื่องศูนย์การเรียนชุมชนจะมีหลักการ
ดังนี้ 1) การบริการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จะจัดอย่างเป็นระบบอยู่ในชุมชนโดยการจัดให้มี
“ศูนย์การเรียนชุมชน” เพื่อให้ให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบแก่ประชาชนในชุมชน 2) การจัดให้
มีสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ในศูนย์การเรียนชุมชน เช่น สื่อเอกสาร หนังสือ ตำรา แบบเรียนต่าง ๆ สื่อ
อิเล็กทรอนิกส์เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง วัสดุทัศนศึกษา ทัศนศึกษา โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม
 ฯลฯ 3) การจัดให้มีครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน เป็นผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนชุมชน

หน่วยละ 1 คน โดยปฏิบัติงานเต็มเวลาและได้รับค่าตอบแทนไม่เกินวุฒิปริญญาตรี (กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน. 2546 : 5)

สภาพปัจจุบันศูนย์การเรียนชุมชน เป็นสถานศึกษาที่จัดบริการให้การศึกษาทั้งการศึกษา
สายสามัญ การจัดการศึกษาสายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับการศึกษามหาวิทยาลัย
ได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นการจัดการศึกษาที่มีขอบเขต
กว้างขวางครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และ
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้พัฒนาหลักสูตรและวิธีการจัด
การศึกษาของโรงเรียนสายสามัญเพิ่มเติมได้แก่ การทำโครงการตามหลักสูตร และกิจกรรม
ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ที่นักศึกษาผู้เรียนต้องทำโครงการและปฏิบัติกิจกรรมไม่น้อย
กว่า 100 ชั่วโมง โดยมีครูศูนย์การเรียนชุมชน (ครู ศรช.) เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอน (กรมการ
ศึกษานอกโรงเรียน. 2546 : 7)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย ครูศูนย์การเรียน
ชุมชน (ครู ศรช.) มีการย้ายเข้า ถ้ายออกเป็นประจำและในการรับครูบรรจุใหม่ ถึงแม้จะรับผู้ที่มี
วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี แต่บุคคลเหล่านี้ ส่วนหนึ่งจบปริญญาตรีสาขาอื่น ไม่มีวุฒิด้าน
การศึกษา มาทำหน้าที่ครูศูนย์การเรียนชุมชนจึงขาดความรู้ความเข้าใจ ในภารกิจการศึกษาของ
โรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ เพื่อให้สนองนโยบายรัฐบาลในการปฏิรูปการศึกษา
ซึ่งแนวทางในการปฏิรูปการเรียนการสอนแนวใหม่มุ่งเน้นการปรับกระบวนการเรียนรู้สายสามัญ
โดยการปรับปรุงวิธีการพบกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือทำกิจกรรมควบคู่ที่ได้รับ
มอบหมาย และการทำโครงการ การนิเทศห้หลักสูตร และการปรับสาระการเรียนรู้ การวางแผน
การจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล (ศูนย์การเรียนชุมชนจังหวัด
หนองคาย. 2549 : 25)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียน
ชุมชน จังหวัดหนองคาย เพื่อให้ได้ ข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบาย ในการวางแผนการแก้ไขปัญหา
และพัฒนางานประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย
จําแนกตามเพศและประเภทการปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน ของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย

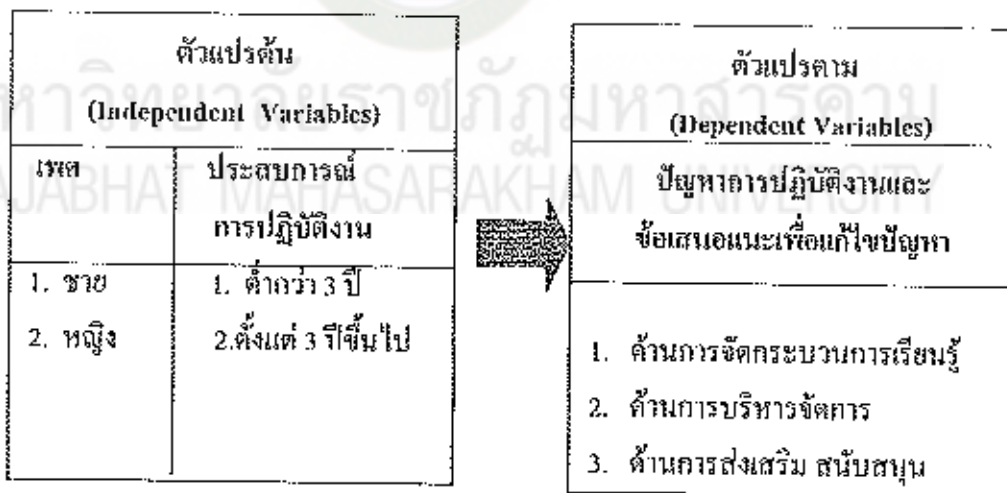
สมมติฐานการวิจัย

1. ปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ได้ตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 231 คน (ศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย. 2549 : 25)

2. กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งกลุ่มตามอำเภอ (Stratified random sampling) ตามเพศและประเภทกรรมของครูศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดหนองคาย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 คน

3. ตัวแปร (Variables)

3.1 ตัวแปรต้น คือ เพศ และประเภทกรรมของการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน (กรมการศึกษา นอกโรงเรียน. 2546 : 7) 3 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.2.2 ด้านการบริหารจัดการ

3.2.3 ด้านการส่งเสริม สนับสนุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูศูนย์การเรียนชุมชน ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการส่งเสริม สนับสนุน

1.1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบเพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลผู้มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ การเรียนการสอน การปฐมนิเทศ การวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผน การเรียนรู้ครูและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ เจตคติและค่านิยม ตามที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการพบกลุ่ม (พก.) การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ (กรต.) การทำโครงการ (กจ.) การสอนเสริม (สส.) และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการหลากหลาย การจบหลักสูตร การพิจารณาตัดสินใจให้ผู้เรียนต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตร ให้จบหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา

1.2. การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานทุกภารกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ศูนย์การเรียนชุมชนได้กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการของ

ประชาชน ชุมชน และ การเก็บรวบรวมหลักฐานความต้องการ การจัดกิจกรรมการศึกษา การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลชุมชนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมที่จะให้บริการ การจัดทำแผนงานและ โครงการ เพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาตำบลและ ศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียน การประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน การให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ใน ศรช. การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การรวบรวมหลักฐานที่เป็นกิจกรรมการศึกษาของนักศึกษา การดำเนินงานธุรการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การให้ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชน โดยประสานเครือข่ายชุมชนให้มีส่วนร่วม

1.3. การส่งเสริม สนับสนุน หมายถึง กระบวนการส่งเสริม สนับสนุนการจัด

การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน นักศึกษา องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานเครือข่ายทราบถึงนโยบาย เข้ามามีส่วนร่วมให้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การแนะนำช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจศึกษาต่อการเลือกประเภทอาชีพหรือรู้จักปรับตัวที่จะอยู่ในสังคม รู้จักดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การกระจาย และการหมุนเวียนระบบการกระจายสื่อในชุมชน สื่อการศึกษา การผลิต จัดซื้อจัดหาสื่อ การปฏิบัติงานธุรการ จัดทำบัญชี ทิวทัศน์ที่ประสานความร่วมมือ การรับสมัครนักศึกษา ทำทะเบียน การจัดการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ วัสดุภัณฑ์การศึกษา การมีเอกสารติดตามผลและรายงานผลสะท้อนผลงานให้เห็นความก้าวหน้า อุปสรรค ปัญหา รวมทั้งผลสำเร็จของการทำงาน

2. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2549

3. เพศ หมายถึง ลักษณะทางชีววิทยาที่จำแนกเป็น 2 เพศ คือเพศหญิง และเพศชาย

4. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามตำแหน่ง แยกเป็นต่ำกว่า 3 ปีและตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป

5. ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การมีอิทธิพลร่วมกัน หรือมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน หรือการมีผลร่วมกันระหว่างเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์ สำหรับผู้บริหารการศึกษาและ
ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหา รวมทั้ง ส่งเสริม
สนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จังหวัดหนองคาย
ในอนาคตต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY